

KREATIVA SKOLAN

ETT MAGASIN OM KULTUR I SKOLAN • 2015-2016

INNEHÅLL

- 03 MARIA HOLM
Om kulturens betydelse
- 05 DE BJUDER UPP TILL DANS
Dansprojektet Alla kan dansa
- 16 MOSAIK FÖR ALLA
Kronoparksskolans konstprojekt
- 31 SKAPANDE SKOLA
Så här får du in kulturen i skolan

14 Stina Höök. 15 De tovar sina egna sittdynor.
22 Tomas Riste. 25 De prioriterar kulturen.
26 Att skulptera sin identitet. 30 Film skapar
medvetenhet.

Omslagsfoto: Øjvind Lund
På bilden: Viggio Mc Fann, Bilal Rahmani, Ikran Said, Annika Eriksdotter
Layout: Anna Nilsson

2015/2016

Tryckt på Strokirk-Landströms AB.

Ett magasin som tagits fram i samarbete med
Region Värmland, Pedagog Värmland och Karlstads kommun

Skapande arbete handlar inte om rätt och fel

Skolan ska hjälpa eleverna att utveckla fantasi, känsla och empati. De ska få utveckla sin kommunikativa förmåga och de ska få kunskaper som sitter på djupet. Det kommer vi inte att lyckas med om vi inte arbetar med estetiska läroprocesser.

Genom att arbeta skapande hamnar eleverna i ett arbetssätt som inte handlar om rätt och fel, utan om att uttrycka sig på många olika sätt, att pröva sina tankar och att få använda sitt engagemang.

Och när eleverna får ta del av det andra har skapat får de förmåga att sätta sig in i andras situation, att se saker ur olika perspektiv. Det är lika viktigt att vara publik som att stå på scenen – att kunna delta med sina reaktioner, vara närvarande och uppleva.

>> Med skapande arbete startar en resa tillsammans med eleverna.

Skolan har ett tydligt uppdrag att arbeta med att utveckla de här icke-kognitiva förmågorna och det måste vi synliggöra med bra planeringar och målbeskrivningar. Har vi klart för oss hur de estetiska läroprocesserna ger möjlighet att utveckla fantasifulla, empatiska elever med god kommunikationsförmåga och djupa kunskaper, då är

det lätt att organisera och genomföra skapande verksamhet. En vag känsla av att "det är kul" är inte tillräckligt.

Så vad behövs för att lyckas bra med estetiska läroprocesser i skolan? Förutom en organisation som möjliggör processerna behöver pedagoger få ta del av andras erfarenheter med att arbeta med estetiska läroprocesser. Pedagoger behöver egen erfarenhet av skapande arbete och kompetens i att bedöma estetiskt arbete.

Dessutom behövs det lite mod, för med skapande arbete startar en resa tillsammans med eleverna – underbar och utmanande – och det går inte att veta exakt vart färden bär.

Trevlig läsning!

**MARIA HOLM, chef utvecklingsstöd,
Barn- och ungdomsförvaltningen, Karlstads kommun**

Ett magasin för inspiration

Skolan och förskolan är en plats där det pågår mycket spännande skapande arbete, men som inte alltid syns. Pedagoger jobbar hårt med att lyckas genomföra det de har föresatt sig och att sedan berätta det för andra finns det inte alltid tid till. Det gör att goda idéer stannar vid genomförandet och sprids inte vidare.

Vi vill visa upp det arbete som görs och bestämde oss för att samarbeta med journalisten Helena Söderqvist och journalistlinjen på Molkoms folkhögskola. De har rest runt till skolor och förskolor i

Värmland och träffat pedagoger, konstnärer och elever som arbetar med konstnärliga uttrycksätt.

Vi hoppas att magasinet ska ge dig som läser idéer och inspiration till ytterligare samarbeten mellan konstnärer och skola/förskola.

**URBAN NORLANDER, utvecklingsledare inom kultur i skolan,
Kulturcentrum, Region Värmland**

**TOBIAS BERGER, projektansvarig
Pedagog Värmland**

Improvisationsteater gav Chadi Toprak, Sofia Sjödén, Linnéa Skytte och Manfred Erlandsson bättre självkänsla.

Efter muntliga framträdanden gav Juohanna Lind och de andra klasskompisarna varandra feedback.

ATT VÅGA GÖRA SIG HÖRD

TEXT: DANIELA MELIN FOTO: LO HILMERSSON JONSSON

– Tidigare sa jag kanske inte emot så mycket och gick med på saker fastän jag inte ville. Men i dag säger jag ifrån mer, säger Chadi Toprak, årskurs 8.

Det brukar heta att tala är silver och tiga är guld, men på Forshaga lärcenter är det tvärtom. Här vill högstadielärarna att eleverna ska bemästra konsten att tala och ha självförtroendet att våga göra det.

GENOM ATT ARBETA med olika uttrycksformer vid sidan av den vanliga undervisningen ska eleverna lära sig retoriska verktyg och knep. Chadi berättar att dramapedagogen Eva-Mi Tappers workshop i improvisationsteater gav honom mest inspiration och självkänsla.

– Som liten var jag alltid väldigt fascinerad av skådespeleri. När jag var hemma ensam så brukade jag låtsas att jag var med i en actionfilm eller något. Då kunde jag vara mer fri i det jag gjorde utan att tänka på vad någon annan tyckte, säger Chadi.

SATSNINGEN BÖRjade FÖR tre år sedan. Manfred Erlandsson och Linnéa Skytte går nu i nian och har varit med från start.

– Vi kommer alla få göra det någon gång i livet så det är lika bra att lära sig nu. Hade vi inte gjort det så hade det varit ännu jobbigare, även om vissa kanske tycker att det har varit svårt, säger Manfred.

De är inne på sin sista termin på Forshaga lärcenter.

– Det hade varit jobbigare att börja på gymnasiet och inte ha lärt sig det här än. Väldigt skönt att känna att jag kan ställa mig och prata inför folk och säga vad jag tycker. Det är viktigt, säger Linnéa.

För henne känns det relevant att ha lärt sig hur man håller föredrag på ett intressant sätt.

>> Sammanhållningen blir bättre när de i och med de olika projekten har fått lära sig att göra bort sig inför varandra.

– Det handlar om hur man får folk att lyssna på en och hur man pratar på ett bra sätt. Verkligen få folk att tycka att det man pratar om är roligt så att de kanske lär sig något.

NIKLAS HULT ÄR lärare i NO och med i ett av tre arbetslag, som på olika sätt jobbar med retorik rullande under en treårsperiod.

– Grundtanken varför vi gör det är egentligen för att många elever, och vuxna för den delen, tycker att det är jobbigt att prata inför folk. Många har åsikter när inte kameran är på, men när det väl gäller är många obekväma med att prata.

Syftet är att förbereda eleverna inför kraven som ställs på vuxna, särskilt när de kommer ut i arbetslivet.

– Då är det ju lönesamtal med

chefen, arbetsledare eller annat. Även om mycket är digitaliserat och ska gå via mail eller sms, kanske det gör att språket blir ännu viktigare att behärska.

NIKLAS ARBETSLAG HAR arbetat med olika föreläsare. Bland annat bjöd de in en retoriker som berättade om hur föredrag kan läggas upp.

– Ordet "KÖR" använde han ofta, det var väldigt bra och många kommer fortfarande ihåg. Det står för kroppsspråk, ögonkontakt och rörelser.

Det handlar om att ta in retoriken i den vanliga undervisningen. Niklas berättar att när sjuorna arbetar med djur i biologin får de åka till Mariebergsskogen i Karlstad. Där guidas de runt av elever från Lillerudsskolan, antecknar och fotograferar. Deras uppgift blir sedan att återvända tillsammans med

LINNÉA SKYTTE
Årskurs 9
Forshaga lärcenter

"Det har gett mycket. Jag har dessutom blivit bättre på att argumentera för vad jag tycker. Alltså varför något är bättre än det andra eller varför vi istället ska göra på ett visst sätt."

lågstadieelever från Forshaga och själva återberätta vad de har lärt sig.

– En del får upptäcka att ungarna kanske inte alls är intresserade av just det som de har tränat in. Man får öva på att var lyhörd och kanske istället låta åhörarna fråga om det de vill veta.

SJÄLVKÄNSLA ÄR EN viktig del i det hela. Niklas bjöd in en musikpedagog som höll trumsessioner där eleverna fick lära sig att våga göra bort sig.

– Jag tror inte att ungarna förstod varför de gjorde det, men själva grejen var att de skulle trumma tillsammans, göra fel och känna att det ändå är okej. Man kan ha världens nobelpris på gång men vågar man inte berätta om sin idé så blir det ju ingenting av någonting.

EFTER MUNTliga FRAMTRÄDANDEN får åhörarna ge feedback. Förhoppningen är att eleverna ska motiveras och lära av varandra.

– Till exempel att det är bra att tala tydligt och kanske komma med någon sorts positiv kritik. Det tror jag är viktigt så att de kan lära sig något efter varje gång. De upptäcker nog också att de kan känna igen sig mycket i varandra, säger Niklas och fortsätter:

– Om någon lärare på gymnasiet ber dem att hålla ett anförande så hoppas jag att de inte fryser till is. Att de känner att de kan prata i fem minuter om till exempel franska revolutionen. Känner att de har gjort det förut och har redskapen för att klara av det.

Men för elever som tycker att muntliga framträdanden är jobbiga är det viktigt att det finns alternativa lösningar.

– Ibland gör vissa en provredovisning inför bara mig eller väljer att göra det inför en mindre grupp, en form av trygghetsgrupp som de vet inte kommer skratta eller kasta tomater. Men förvånansvärt många gör det inför hela klasser. Det tror jag beror på att sammanhållningen blir bättre när de i och med de olika projekten har fått lära sig att våga göra bort sig inför varandra och att skratta åt det. □

Per Anteryd och de andra dansarna i föreställningen "Dans för alla".

DE BJUDER UPP TILL DANS

TEXT & FOTO: LO HILMERSSON JONSSON

Alla kan dansa, så heter ett dansprojekt som vänder sig till barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Projektledare är IA Pettersson T från Dansstudion i Karlstad och hon har jobbat i liknande projekt tidigare.

– INDIVIDUELLT SER JAG att ungdomarna i tidigare projekt har gjort enorma framsteg. Det kan vara att knappt ha fått in en person i ett rum till att den hittat på egna dansrörelser, säger IA Pettersson T.

Alla kan dansa genomförs under läsåret via Studieförbundet och Karlstads kommun. De gör små delmål längs vägen och kanske visar de upp något i ett enklare sammanhang. Det är deltagarna som styr projektet och resan är målet.

– Det är engagemanget och att synliggöra

deras intresse för dans och musik som är det viktiga. Men om de sedan vill sätta upp en föreställning så gör vi det, säger hon.

TIDIGARE HAR IA Pettersson T jobbat med projektet Dans för alla som gjordes med stöd av Karlstads kommun, ett treårsprojekt som avslutades med en föreställning på Arenan i Karlstad.

– Jag hoppas att jag ska få fortsätta med dem som jag tidigare har dansat med. Men också att jag och de andra som jobbar ska träffa flera andra ungdomar, säger hon.

FÖRHOPPINGEN ÄR ATT flera grupper ska startas och de vänder sig till barn och ungdomar mellan 10 och 20 som har en funktionsnedsättning. Att alla får vara med efter sina egna förutsättningar och möjligheten att påverka arbetet är en självklarhet. □

KULTUR AV VARDAGEN

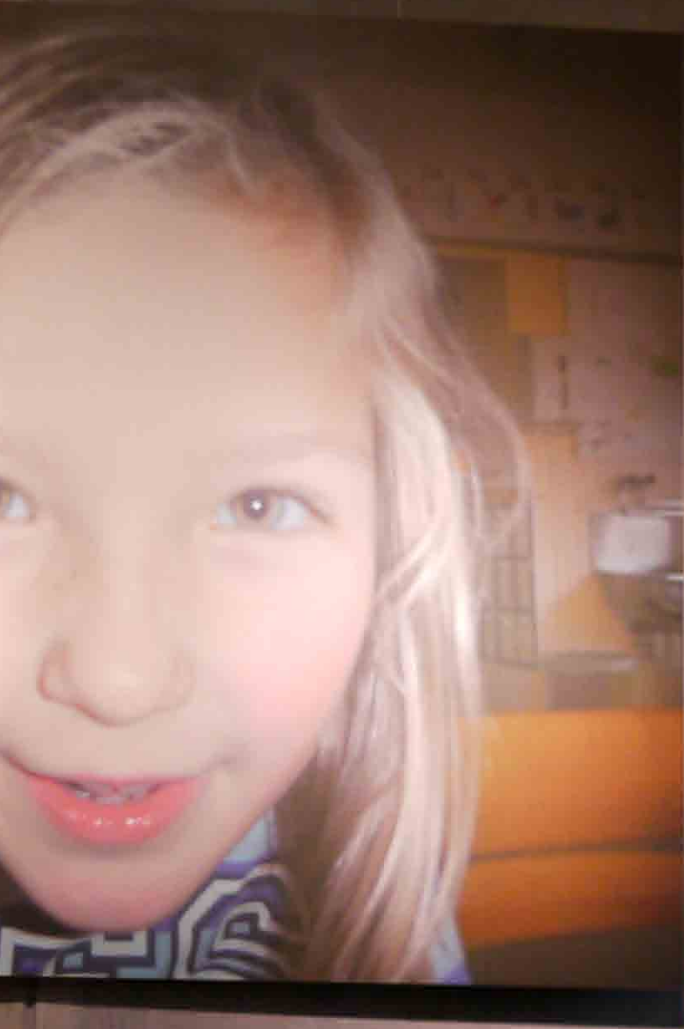
TEXT: HELENA SÖDERQVIST FOTO: STEFAN BARKMAN & BARNEN SJÄLVA

– Först tänkte jag, vadå vardag? Men sen kom jag på dörren, den går vi ju igenom varje dag. Och gardinen, den hänger där hela tiden vad vi än gör, säger Ellen Aronsson.

Hon förklarar att alla tog "jättejättemånga kort" och på "massa olika saker".

– Jag tog på Hugo när Hugo tog på mig, tillägger Alfred Holm.

Det blev 800 bilder på två veckor. Barnen i Skruvstads skola har hjälpt Värmlands Museum att se sin samtid.

Museibesökare fikar framför storbilden av Ella Sjöblom.

Friheten från museet togs tacksamt emot i den ordinarie skoldagen. ”Ta bilder på vad ni vill, visa hur er dag ser ut.” Klasslärarna Johanna Gärdestam och Maria Wallin berättar att de fick frågan från museets fotograf, Lars Sjöqvist, om de ville vara med och dokumentera det värmländska vardagslivet.

– Och det ville vi så klart. På en så här liten skola är det enkelt att svara ja. Vi är två pedagoger och 19 barn. Alla kan vara med och det går snabbt från beslut till handling.

Den lilla organisationen är en stor fördel. Johanna jämför med andra större arbetsplatser där hon jobbat.

– Här kan verkligen hela skolan delta utan att det för den skull blir en jättegrej. Det är lättarbetat.

Men hon pekar också på att intryck utifrån blir extra viktiga på en liten skola.

– Eftersom vi inte är så många måste vi tänka på att bredda perspektiven.

Pedagogerna försöker ta vara på de tillfällena som ges att jobba i projekt och gärna med externa aktörer.

– Det ger arbetsglädje och nya infallsvinklar, både för oss och barnen.

KREATIVA ARBETSSÄTT SKAPAR en positiv spiral, menar lärarna, där lusten att prova och lära nytt hela tiden uppmuntras.

– Och det blir så tydligt att olika förmågor behövs i olika situationer för att helheten ska bli bra. Det spelar ingen roll om det handlar om att sätta upp en musikal, vilket pågår just för stunden, eller att dokumentera sin vardag i bilder. Barnen lär sig samarbeta och ser vikten av att komplettera varandra. Att dessutom jobba med någon utifrån och bli en del av ett större sammanhang ger värdefulla erfarenheter.

– När vi stod där på museet och barnen såg sina bilder utställda var det så tydligt att vi gjort något tillsammans och för andra. Det blir en stolthet i gruppen kring det man åstadkommer.

>> På en så här liten skola är det enkelt att svara ja.

SAMARBETET MED MUSEET började i all enkelhet. Lars Sjöqvist, fotograf på Värmlands museum, kom ut och hälsade på, berättade för eleverna hur han tänkte och lämnade två kameror i klassen. För att försäkra sig om att barnen skulle få släppa loss garanterade

>> Att arbetet pågick intensivt under två veckor var bra. Det skapade intresse och aktivitet under hela perioden. Ingen hann tröttna.

han att kamerorna ”tål att grävas ner i sand, dränkas i diskhon och slängas i asfalten”.

– Vi dokumenterar mycket i den ordinarie verksamheten så det är eleverna vana vid, men det här blev ändå annorlunda. Det skulle verkligen vara barnens bilder och vi skulle inte vara med och styra särskilt mycket. Bara se till att allt fungerade.

Till en början fanns det något slags schema över vilka som skulle använda kamerorna och när, men det visade sig både onödigt och krångligt. Kamerorna cirkulerade naturligt i den åldersblandade klassen och användes under hela skoldagarna, både på lektioner och på raster.

– Det blev väldigt roligt och kreativt. Just att arbetet pågick intensivt under två veckor var bra, tycker lärarna. Det skapade intresse och aktivitet under hela perioden. Ingen hann tröttna.

MARIA OCH JOHANNA konstaterar att barn i dag är väldigt bildmedvetna genom mobiler och sociala medier. De har lätt för att tänka i bilder och frågar inte efter förklarande ord.

– Det är spännande att se vad barnen ser. Det blir mycket porträtt av kompisar, men också närbilder på sånt vi vuxna inte lägger märke till. Jag tycker att vi kan lära oss av deras bilder, säger Johanna, och se vad de ser.

Leken ute, i skogen och på gården, är ett återkommande motiv från Skruvstad. Hästar

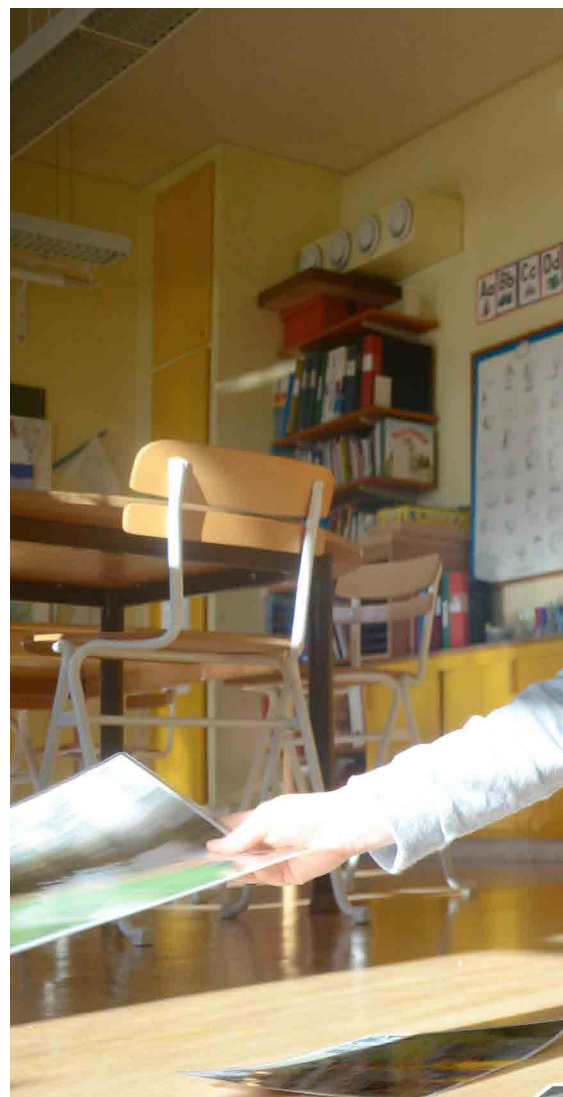
FAKTA OM

Skruvstads skola

Skolan är en F-3 skola samt fritidshem i Grums kommun.

Här går 19 barn från förskoleklass till trean.

Fyra pedagoger jobbar på skolan, två lärare och två fritidspedagoger.

som hoppar och älgar som slaktas, både på riktigt och på låtsas. Rolleklarna speglar i mångt och mycket bygdens vardag.

– Att jobba med hemorten och närmiljön är en del av skolans uppdrag. Jag tycker att det här projektet gett nya tankar om hur man kan synliggöra den vardagen.

Johanna plockar bland bilderna och stannar till vid bollen mot himlen, en av de fyra som fotografen valt att förstora.

– Jag hade aldrig sett det här ögonblicket. Och titta här, en närbild på grindstolpens tegelstenar, den som står där ute.

Hon pekar genom fönstret och berättar att klassen samlas där nere vid stolpen när alla gemensamt ska gå någonstans. För barnen är stället en viktig vardagsplats, värd att studera på nära håll.

– Jag tycker verkligen att bilderna startar samtal och väcker nya tankar.

Klassrumsgolvet är fyllt av inplastade fotografier. Alfred Holm, Linnéa Thenman, Ellen Aronsson Hugo berättar om alla bilder som visas på museet i Karlstad, och om hur hela klassen fick vara med på vernissagen.

Johanna plockar bland bilderna och stannar till vid bollen mot himlen, en av de fyra som fotografen valt att förstora. "Jag hade aldrig sett det här ögonblicket."

"Bilderna blir ett sätt att se och komma nära barnens vardag. De väcker nya tankar", tycker klassläraren Maria Wallin. Här sitter hon med Elina Oja Näsberg i knäet.

Ellen Rosowski och Meja Oja Danielsson tillsammans med Johanna Gärdestam. Johanna ser att det arbetsklimat som skapas genom de kreativa processerna ärvs från en klass till en annan, de yngre barnen lär av de äldre.

>> Jag tycker verkligen att bilderna startar samtal och väcker nya tankar.

KLASSRUMSGOLVET ÄR FYLLT av inplastade fotografier. Ellen och Alfred berättar detaljerat om alla bilder som visas på museet i Karlstad, och om hur hela klassen fick vara med på vernissagen.

– Det var kul. Tidningen kom dit också.

Men nu ska barnen göra en egen utställning i samband med att skolans musikal har premiär om några veckor, och alla mammor och pappor och syskon och släkt och sånt kommer till skolan.

– Och då blir det både kort och konst i korridoren, förklarar Ellen.

Det pågår mycket skapande i Skruvstad.

– Vi försöker verkligen att jobba kontinuerligt med kreativa läroprocesser. Jag tror det handlar om den där arbetsglädjen, säger Johanna. Den är så viktig. Det ena ger det andra, och det blir lätt att dra igång, när både barn och personal trivs. □

Hallå där

Lars Sjöqvist, fotograf på Värmlands Museum,

som utrustade eleverna i Skruvstads skola med stryktåliga kameror och bad dem att under några vanliga höstveckor ”ta bilder på vad ni vill”.

Vad hoppades du på?

– Dokumentation av vår samtid. Jag ville se vad barnen i Skruvstad ser i sin vardag.

Vad fick du?

– Starka former och färger, lek och nyfikenhet. Det blev 800 härliga o censurerade bilder. Det har varit superkul.

Vad utmärker bilder som tas av barn?

– Barn fokuserar på det som är viktigt och pratar tydligt i sina bilder. Sen kanske de inte är medvetna om vad de berättar. Men det blir väldigt tankvärt. Jag tycker att det har ett extra värde att barnen får jobba enbart med bild, och fånga sina intryck utan text. Det görs inte så ofta.

Slogs du av något speciellt i berättelserna från just den här miljön?

– Kontakten med naturen, definitivt. Och sen var det mycket lek. Att Skruvstad är en mindre skola i glesbygden påverkar självklart. Naturen finns där precis utanför dörren.

Hur tänkte du kring valet av skola?

– Vi jobbar med två kommuner per år. För oss på museet är det viktigt att olika sorters

miljöer finns bevarade och dokumenterade. Vi vill ha hjälp att se vår samtid i Värmland, och ur många olika människors perspektiv. Vi behöver lyfta fram grupper vars vardag inte syns så ofta, som till exempel barn och gamla. Den här gången valde vi en mindre skola i glesbygd, en miljö som kanske inte finns kvar i framtiden.

Finns det något tveksamt i att använda barn och deras bilder?

– Nej, det tycker jag inte, så länge bilderna inte är kränkande eller används kommersiellt. Sen har så klart alla föräldrar gett sitt godkännande.

I museets restaurang hänger ett 40-tal av barnens bilder. Var det svårt att välja bland alla 800?

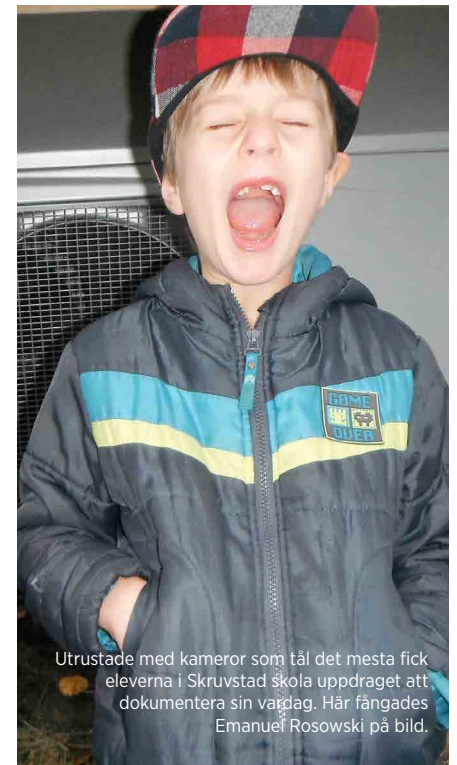
– Inte särskilt. Jag gjorde som jag alltid gör då jag väljer bilder – letar intryck. Ögonblick, form, ljus, komposition och innehåll styr valet.

Varför är fotografierna anonyma?

– Jag ser det som att alla barnen i Skruvstad har hjälpts åt att dokumentera sin gemensamma vardag i skolan. Vilka som är på bild eller vem som tagit bilderna är inte viktigt.

Vad händer med bilderna då de inte längre är utställda?

– De arkiveras digitalt på museet och sparas för framtiden. Bilderna visar hur barnen levde sin vardag i Grums 2014. Det är ett bidrag till värmlänningarnas minne. □

Utrustade med kameror som tål det mesta fick eleverna i Skruvstad skola uppdraget att dokumentera sin vardag. Här fångades Emanuel Rosowski på bild.

Här blir skräpet konst.

Konstverk gjorda av återvunnet material.

NÄR SKRÄP BLIR KONST

TEXT: DANIELA MELIN FOTO: KERSTIN LÖFGREN

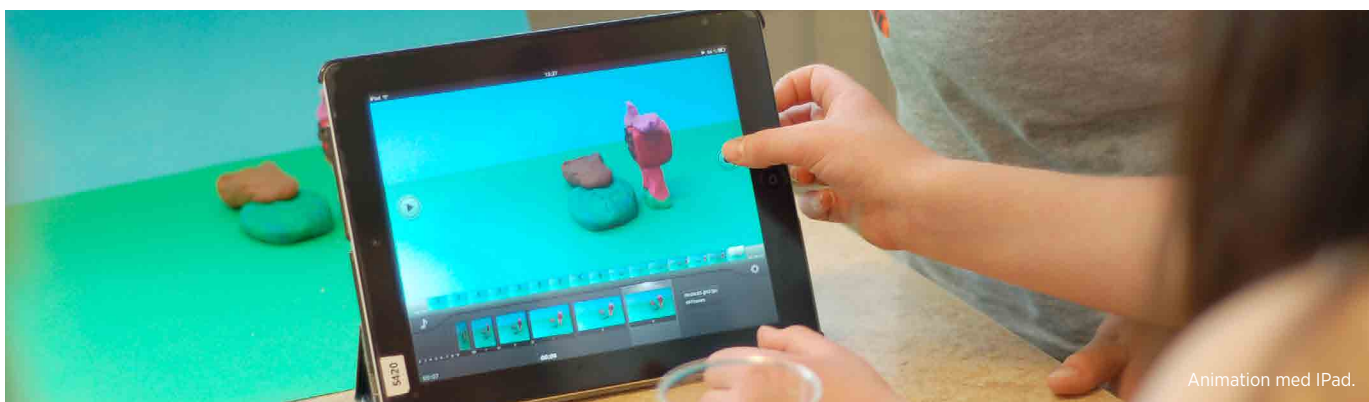
Återbruk var temat när elever i Arvika kommun gjorde konstverk av gamla kläder tillsammans med textila konsthantverkaren Kerstin Löfgren.

– De var otroligt entusiastiska och gick in med liv och lust. Första gången vi träffades pratade vi om miljötank och vad man egentligen kastar, säger Kerstin.

”Trädgårdskonstiga” fantasidjur av strumpor och större inklädda skulpturer med stomme av hönsnät. Mellanstadie-eleverna från Kyrkebyskolan, Edane och Rinnens skola skapade stort som smått. I arbetsprocessen fick de lära sig om såväl återvinning som hur en på ett kreativt sätt

kan ta vara på sina kasserade plagg.

– Ämnet är väldigt aktuellt och jag tror att barn är mer intresserade än man kanske tror. Ibland tar man för givet att alla får koll på sopsortering hemifrån, men det är inte säkert och då är det viktigt att de får informationen på annat vis. □

Animation med iPad.

ANIMATION FÖR LÄRANDET

TEXT & FOTO: KJERSTIN PERSDOTTER

Kristinehamns kulturgaranti för åk 5 innebär att alla elever ser en skolbiofilm. Efter filmen får lärarna ett filmhandledningssmaterial som ingår i ett kreativt efterarbete tillsammans med eleverna.

MEG FILMSAMTAL OCH eget skapande får eleverna själva jobba med film tillsammans i klassen efter visningen på biografen Nya

Grand Bio i Kristinehamn. Detta är ett steg i den process där lärare kan välja att ta in en filmpedagog till klassen och låta eleverna skapa egna filmer utifrån den skolbiofilm som de sett.

EFTER FILMVISNINGEN PÅ Nya Grand Bio genomförs ett filmsamtal gemensamt i klassen. Utifrån detta ritas eleverna bilder från sin egen upplevelse. Grupper bildas och några av bilderna blir till en filmidé. Film-pedagogen och animatören Markus Hanson är en av de pedagoger som kommer till klassen för att starta en filmproduktion vilket mynnar ut i korta animerade filmer.

– Jag har visat hur man gör rent tekniskt

när man gör animerad film. Jag går också igenom vad en animerad film är, berättar Markus.

”Kul, intressant att få bestämma själv, känns bra att få samarbeta kring många idéer, hoppas vi kan göra det här igen”, är några av elevernas röster från filmdagarna. Markus har god hjälp av läraren, Per Skott som tidigare har gått lärarfortbildning i film och animation.

– Vi är flera lärare som tycker det här är roligt. Vi har pratat om hur det här kan användas i flera ämnen så som geografin där vi kan jobba med ett land, vi kan arbeta med ordklasser i svenskan eller area och omkrets i maten. □

MATEMATIK MED KROPPEN

Holmeskolans tvåor dansar femmans tabell och bygger fjärdedelar på diagonalen.
– Syftet är att de ska se mönster och öka förståelsen för de matematiska begreppen,
förklarar danslärare Jenny Boström.

TEXT: HELENA SÖDERQVIST FOTO: ØJVIND LUND

KULTURSKOLAN I TORSBY erbjuder ämnet dansmatte till alla tvåor i kommunen. Under sex lektioner, utspridda över lika många veckor, jobbar Jenny med eleverna, helst i nära samarbete med klassens mattelärare.

Jenny har byggt grunden i sina lektioner utifrån tvåans kursplan i matematik. Hon anpassar övningarna efter vad barnen för tillfället jobbar med. Det är viktigt att dansmatten kopplas till den "vanliga" matten och att rörelserna på golvet speglar de begrepp som barnen just nu möter i sina läroböcker.

– Det vi gör här i dag är ett komplement till matematikundervisningen. Genom att gestalta och konkretisera de många gånger abstrakta uttrycken blir kunskapen mer bestående, menar Jenny.

>> Genom att göra de matematiska begreppen med kroppen ser de mönster och kan ta till sig sambanden enklare.

AREA, OMKRETS, ENTAL, hundratal, hälften och dubbelt är exempel på begrepp som tvåorna ska behärska. Ju fler pedagogiska metoder som används för att öka förståelsen, desto bättre blir inläringen.

– Rörelsen är bra för alla men främst gynnar dansmatte de som inte har kopplat ihop hur det förhåller sig. Genom att göra de matematiska begreppen med kroppen ser de mönster och kan ta till sig sambanden enklare.

Elever lär på olika sätt. För en del passar

det bäst att sitta tyst med penna och bok, andra behöver färger och musik, eller som i dansmatten röra sig in i kunskapen.

– Som lärare är det viktigt att vi ser de olika behoven och försöker svara upp mot dem.

Utmaningen tycker Jenny ligger i att få alla med sig. Grupperna är ofta stora och idealet är att som i dag kunna använda en idrottshall. Ju större ytor, desto tydligare går det att till exempel forma figurer och skapa delar av en helhet. Att dansa diagonalt över en hel handbollsplan ger så klart mer kraft i stegen än att använda ytorna i det egna klassrummet. Men även det går. Jenny har genomfört lektioner på alla lågstadieskolor i kommunen även om de kvadratmässiga förutsättningarna sett olika ut.

– Metoden är i ständig utveckling, man måste testa och se vad som funkar.

Hon är inne på sitt tredje dansmatteår i Torsby. Projektet är tidsbegränsat men Michael Åkerlund, Kulturskolans ledare, hoppas och tror på en fortsättning. □

FAKTA OM

Dansmatte

Ämnet skapades 2008 av danspedagogen Ninnie Andersson i Stockholm och har sedan spridit sig snabbt runt om i landet.

Dansmatte är vanligast på lågstadiet men används som pedagogisk metod inom hela grundskolan.

Torsby är den kommun i Värmland som arbetar mest systematiskt med dansmatte. De senaste tre åren har samtliga sex lågstadieskolor i kommunen tagit del av Kulturskolans satsning.

Dansmatte finansieras i Torsby genom bidrag från Kulturrådets Skapande skola.

>> Dansen blir ett av flera medel för lärande.

Estelle Dunger, Filippa Zetterlund, Malva Einarsson och Alma Neräng mattedansar.

LÄRAREN OM DANSMATTE

– Det barnen får göra med kroppen kommer de lättare ihåg, säger Barbro Eriksson, lärare på Kvistbergsskolan i Sysseleback, som har 40 års erfarenhet av att undervisa lågstadiesbarn.

HENNES KLASS genomförde förra året sex lektioner dansmatte tillsammans med Jenny Boström.

– Det var konkret och bra.

Under sina år som lärare har Barbro sett många olika pedagogiska metoder komma och gå. Alla har hon inte applåderat. Men dansmatten vill hon gärna permanenta.

– Nu är ju matte och idrott mina specialområden, sånt jag tycker är extra roligt, så det påverkar säkert, men rörelse är viktigt för alla barn.

ATT FORMA CIRKEL, triangel och kvadrat är övningar som barnen relaterat till i efterhand. Likaså skapades ökad förståelse för radie och diameter, berättar Barbro.

– Även diagonalen var ett begrepp som

satte sig i kroppen. Det är ju faktiskt många vuxna som inte har de här termerna helt klart för sig.

FÖR ATT RESULTATET ska bli så bra som möjligt tycker hon att den lärare som undervisar barnen i matte också ska delta i danspedagogens pass.

– Man behöver följa upp övningarna i klassrummet, prata om dem och kanske repetera vissa delar. Det tror jag är jätteviktigt.

Barbro fotograferade en del under Jennys lektioner. Bilder på barnen och deras övningar på golvet satte hon sedan upp i klassrummet. När det körde ihop sig kring begrepp som area och fjärdedelar var det bra för vissa att ha bilder som påminde dem

om hur de hade dansat.

– Det man har gjort med kroppen är lättare att förstå. Och de som redan har förstått får det bekräftat.

FINNS DET ANDRA ämnen som lämpar sig att göra med kroppen?

– Absolut. Att lära sig bokstäver och ord till exempel. Barnen kan själva eller tillsammans med sina kamrater forma bokstäver med kroppen. All rörelse är bra för inläring. Det är Barbros erfarenhet.

Hallå där

STINA HÖÖK (M), REGIONRÅD

TEXT: HELENA SÖDERQVIST FOTO: LINN MALMÉN

Vad betydde kultur i skolan för dig när du var elev? Berätta ditt bästa minne.

– Bäst av allt minns jag Luciaspexen under gymnasiet. Det jag lärde mig då av kreativitet, samarbete och ansvar glömer jag aldrig. Jag gick en teknisk linje som var oerhört teoretisk. Att bild fanns som tillval var bra, minns jag. Sen måste jag också lyfta bild- och slöjklektionerna genom hela grundskolan. Det var roliga ämnen där jag fick utlopp för kreativitet.

Hur vill du som politiker stärka kulturens roll i skolan?

– Genom att se kopplingen mellan kultur och entreprenöriellt lärande. Hela

skolsystemet ska jobba med entreprenöriellt lärande. Att föra in kultur i olika former är att lära och uttrycka sig på annat sätt. Skolan behöver mer av kreativt lärande. Många tror att entreprenöriellt betyder att eleverna ska starta företag, men för mig handlar det om att utveckla nyfikenhet och kreativitet, ta initiativ och ansvar och omsätta idéer till handling. Allt det ryms inom kultur i skolan. □

Föreställningen Flera Färger med musik från hela världen.

KULTUR FÖR MÅNGFALD

TEXT: DANIELA MELIN FOTO: BIRGITTA SPARRE

Musik från hela världen blandas när Hagfors olika etniciteter möts. Inom kulturskolans mångkulturprojekt Flera Färger anordnas både föreställningar och modersmålsdagar.

– JAG TROR ATT kulturen har otroligt stor betydelse eftersom att den är icke-språklig. Det är lättare att skapa förståelse för varandra om man gör det genom musik och dans, säger Birgitta Sparre, enhetschef för bibliotek samt barn- och ungdomskultur. Inspirationen kom från norska musikern Ole Hamres Fargespill. Där unga med olika bakgrund, erfarenhet och kultur tillsammans skapar en föreställning.

– När jag såg den kände jag att det var Hagfors i ett nötskal. Vi har allt som krävs för att göra samma sak. Och det var mitt i

prick när det gäller att jobba med integration.

Det handlar också om att ta vara på förmågor och spegla ortens mångfald. Responsen har varit god enligt Birgitta.

– Det är jättemycket stolthet, precis som alla föräldrar känner när de ser sitt barn på scenen. Men kanske extra mycket stolthet när de med invandrabakgrund får se sina barn visa vilken rikedom de har med sig från sina hemländer och kan bidra med. □

Barnen visar stolt upp sina egengjorda sittdynor.

TOVAR EGNA SITTDYNOR

TEXT: DAN ISAKSSON FOTO: IRENE JANSSON

Eleverna skaffar själva råmaterialet de behöver för sina hantverk i slöjdklubben på Liljenäs Friskola.

– VI JOBBAR MYCKET med ull. Barnen har tillsammans fått vara med och klippa fåren, karda ullen och sedan spunnit det till garn, säger Irene Jansson, klubbens handledare.

Slöjdklubben kallas för "Liljorna" och leds av Irene. För eleverna mellan årskurs tre och sex ersätter den de vanliga slöjklektionerna och eleverna får både hugga träd och smälta glas. Allt leds av en filosofi om att använda det som finns tillgängligt, det händer att de

klipper i kapsyler och burkar för att skapa skulpturer.

– Förra året högg vi ner ett träd. En kille gjorde ett yxkaft, vi ritade ut det och sen täljde han träet. Jag tycker det är bra när man kan använda sakerna, när de är praktiska, säger Irene.

VARJE GÅNG SOM deltagarna stöter på nya begrepp inom slöjden så kan de skriva ner det på ett papper. Det lägger de sedan i en behållare och plockar upp under lektionerna för att studera och påminna sig om ordens betydelse.

Hon menar också att det är bra att de arbetar med råmaterial. Barnen får se hur man kan använda material som redan finns tillgängligt och hur hantverk ser ut innan de är färdiga.

– När barnen först fick se sittdynor i butik så kunde de tycka att det var för dyrt. Men efter att de själva har gjort dem har de sagt "jag skulle aldrig sälja den här för 400 kronor". □

"Den här trappuppgången var tidigare helt identitet-slös", tycker Annika Eriksdotter. "Den kunde lika gärna ha hört till ett äldreboende som till en lågstadieskola." Barnens konstverk i mosaik har helt ändrat atmosfären. Carl-Henrik Svedberg, Miranda Sohl, Ajdin Smasc och Felicia Lundsbeck i klass 1C är väldigt nöjda med resultatet.

MOSAIK FÖR ALLA

Väggarna är täckta av färg och figurer. Det här är en internationell skola på hållbar väg - och det ska synas.

TEXT: HELENA SÖDERQVIST FOTO: ØJVIND LUND

MOSAIK, ETT FÄRGSTARKT och tåligt material med en lång och världsvid historia. Men kanske inte den lättaste av tekniker. För 75 sjuåringar.

- Jodå, barn klarar mycket mer än man tror. Bara de får handledning, säger konstpedagog Annika Eriksson som leder den konstnärliga gestaltningen på Kronoparksskolan.

Raket, prinsessa, himlakroppar och en katt. Ur ettornas alla teckningar har Annika valt detaljer, förstorat dem och med hjälp av skolans träslöjdlärare ligger nu figurerna på hyvelbänkarna, utsågade i MDF-plattor och klara för konst.

- Får vi ta en stjärna?

Annika stryker ett limlager på träformen och lämnar över till Jijjo och Karolina. Tjejerna samarbetar metodiskt kring

formen. Diskuterar kanters utformning och lämpliga nyanser för mitten och för spetsarna. Hämtar blått, gult och guld. Koncentrationen är påtaglig.

- Nu är det viktigt att ni trycker på varje sten, påminner Annika.

LUDVIG OCH ABDALLAH, som ägnar sig åt en välkomstskylt i raketens svans, har fått problem med bokstäverna och behöver hjälp. N:et får inte plats på skissen och hur stavas egentligen välkommen? Fattas det inte ett m också?

- Bra att ni planerar arbetet, berömmar Annika, som snabbt hittar en lösning. Vi improviserar lite, det får bli välkomna istället. Hon berättar varför bokstäverna måste

>> Här är det helt naturligt att inte se lika ut.

vara svarta och varför det behövs en kant runt hela svansen.

– Annars kommer inte ordet att synas. Sen kan ni fylla på med färg. Frågan är vad som blir snyggast. Guld eller silver. Killarna är inte helt överens, men klistret börjar stelna och de måste bestämma sig.

Det är snart dags att lämna över till nästa grupp, som får ta vid där kompisarna slutat. Det behövs många händer för att fylla en hel raket.

I två dagar har Annika ägnat sig åt ettorna i klasserna A och B. Fyra åt gången kommer eleverna ner till slöjdsalen. De jobbar i par och har hela tiden sin handledare inom räckhåll.

– Jag har ansvar för helheten och den yttre formen, arbetslagen består av barn. Vi gör det här ihop.

ANNIKA BERÄTTAR OM tankarna bakom den konstnärliga gestaltningen av trapphuset. Som alltid utgick hon från de som ska använda platsen. Hur upplevs den och hur skulle de som vistas här vilja att den upplevs? Hon började med att träffa barn och personal.

– Det jag fick med mig från samtalen var en önskan om färg och identitet. Kronoparksskolan är "En internationell skola på hållbar väg" och det ska synas, vill rektorn. Sen hur det syns är konstnärens ansvar.

Tillsammans med barnen tog sig Annika an utmaningen. I en trappuppgång krävs robusta material. Hundratals barn och vuxna passerar dagligen. Annika ville inte jobba med väggmålningar, det kändes för vanligt och enkelt. Valet föll istället på mosaik, ett tåligt material som på olika sätt för tankarna till mångfald. Färger, mönster och stenars storlek kan varieras i en oändlig kombination.

>> Barn klarar mycket mer än man tror.

Ett djärvt val för ett jobb som ska utföras av 75 sjuåringar. Annika håller med om att

absolut inte.

– Barn kan så mycket bara de får de rätta förutsättningarna.

– Mosaik går inte att hafsa fram. Det tar tid. I det här fallet finns det en tanke med det.

"Limmet ser ut som grädde, men usch vad det luktar", tycker Viggo Mc Fann och Bilal Rahmani.

Trappuppgångarnas stora konstverk ska vara ett resultat av mångas arbeten, så många att ingen riktigt håller reda på vem som gjort vad, bara att alla hjälpt till. Processen kännetecknas av samarbete, kompromisser och kunskap.

– Och det man lägger ner mycket tid på utstrålar kvaliteten.

SPÅREN AV MÅNGFALD finns också i själva görandet. På en skola

det finns enklare material men ångrar sig där 33 språk pratas kan diskussionerna om identitet låta väldigt olika, även om Disney och Star Wars präglar de flesta sjuåringars vardag så blir samtalen annorlunda jämfört med en homogen grupp, tycker Annika.

– Här är det helt naturligt att inte se lika ut.

Mosaikprinsessan är ett exempel. Att kronan och hennes hjärta skulle vara av guld rådde enighet om, ögonen däremot fick olika färger, ett blått och ett brunt.

Jijo Abdullahi visar upp sitt det ark med mosaik.

Snart ska både kungligheter och stjärnor upp på väggen. "Mission completed", konstaterar Annika och tycker att uppdraget gått över förväntan. Hon är både inspirerad och nöjd.

– Man kan aldrig planera allt i förväg. Man måste improvisera och vila i att våga. Det har varit en fantastisk resa tillsammans med barnen.

Ahin Mustafa och XX klipper till sin mosaik till sin figur. Stenarna finns i flera olika färger men guld är utan tvekan den populäraste färgen. Också den dyraste. Viss ransoner- ing är nödvändig. I förgrunden klipper även Karolina Pietrusiow sina mosiakstenar.

- Jag är inte här för min skull utan för att barnen och de vuxna ska få en bättre miljö. Det gäller att lyssna, säger Annika Eriksdotter som här skapar mer mosaikkonst tillsammans med Ikran Said och Karolina Julia Björkström.

ANNIKA TIPSAR

Om saker att tänka på i samarbetet mellan skola och kulturarbetare.

Skapa en gemensam förståelse för arbetet.

Informera all personal. Glöm inte lokalvårdare och vaktmästare. De berörs ofta av pågående projekt.

Träffa lärarna och ha respekt för deras tidsschema.

Få skolor att förstå att kulturarbetare är en tillgång i en skapande process när man vill lära genom att göra.

Utse en kontaktperson på skolan, som är länken in i vardagen.

Vila i processen.

Våga improvisera.

- I den här skolan pratar vi många språk och vi är rädda om hela vår jord. Det syns, konstaterar rektor Charlotte Olsson. Barnen har tillsammans med konstnären Annika Eriksdotter gestaltat skolans identitet.

SKOLANS IDENTITET SKA BÅDE SYNAS OCH KÄNNAS

- Jag vill se lärandet, och jag vill ha fler sinnen som pratar med mig. Charlotte Olsson började rektorstjänsten med att dra på sig målarbyxor och rolla väggar. Den konstnärliga gestaltningen lät hon barnen ta hand om.

DET ÄR VERKSTAD på Kronoparksskolan i Karlstad. Överallt pågår små och stora förbättringar. Bibliotek och trappuppgångar har gjorts om från grunden, klädkrokar är under nedmontering för att förvandla belamrade entréer till arbetsytor, inredningen anpassas efter barnens behov. En del är klart, annat är på gång eller under planering.

- Alla som går in genom den här dörren ska mötas av lärande i en internationell miljö. Det ska vara roligt och trevligt att vara här. Charlotte guidar runt, lyfter jackor från golvet och gnuggar bort blyertsstreck från väggen samtidigt som hon pratar med alla hon möter.

KLOTTER MÅSTE BORT direkt och ingenting får var trasigt i lokalerna. Att barnens skola ska var hel, ren och fräsch är självklart, tycker deras rektor.

- Respekt för människor och miljö hör ihop.

Hon ser och hon gör. Mest hela tiden. Charlotte är en person som sprider sin vilja och energi. Personalen bekräftar äktheten. På kort tid har mycket hänt. Optimism spirar.

- Mina elever ska känna en stolthet över sin skola. Charlotte, som är både dataingenjör och NO-lärare i botten, berättar att hon länge

haft som mål att få leda en mångkulturell skola och jobba med yngre barn. Mänskliga rättigheter, ett jämlikt samhälle, barns lärande och skapande är områden som alltid engagerat, inte minst utifrån rollen som förälder. Att få omsätta tankar och erfarenhet till handling lockade. Siktet var inställt på Kronoparksskolan.

- Här pratas 33 språk.

Charlotte såg mångkulturens möjligheter, men också svårigheter.

- Jag vill verkligen jobba med integration. Jag har längtat hit.

Hon beskriver känslan från den där sommardagen förra året, då hon kom till sin nya arbetsplats och möttes av tomma trötta aprikosfärgade offentliga lokaler.

- Det var slitet och lite trasigt, trista korridorer och anonyma trappuppgångar. Att det här är en stor internationell skola gick inte att se. Jag ville ändra på det.

Hon är helt övertygad om att lärande förutsätter en trivsamt och inspirerande miljö. Känslan i rummen har stor betydelse. Hon började med väggarna.

- Trivs jag i min fysiska miljö mår jag bättre som människa.

Så fort höstterminen drog i gång såg Charlotte till att involvera hela skolan.

Namn: Charlotte Olsson

Född: Stockholm

Bor: Karlstad

Familj: Lars och våra sex barn

Bakgrund: Erfarenhet som organisationsutvecklare, IT-chef, lärare och rektor. Universitetspoängen är samlade på en resa mellan dataingenjörslinjen och lärarutbildningen.

Gör: Leder Kronoparksskolan

Vill med jobbet: Öka våra elevers målpuppfyllelse, det är det primära. Eleverna ska känna att de har med sig mycket kunskaper när de lämnar Kronoparksskolan. De ska på ett naturligt sätt ta ansvar för vårt samhälle när det gäller miljö och medmänniskor. Jag vill också att all min personal känner en stor glädje att arbeta just på Kronoparksskolan.

Tre snabba

Vad säger du om resultatet?

Jag är fantastiskt nöjd. Barnen har gjort det här tillsammans med Annika. Det är underbart.

Vad är bäst?

Det är när jag möter barnen och de med stolthet berättar vad de har gjort.

Vad behöver man tänka på innan man drar igång ett stort konstprojekt med lågstadiesbarn?

Rent praktiskt att man har lokaler och personal. Sen behövs det en portion flexibilitet.

Och hon deltog själv i grovjobbet. Lärarna berättar om hur de mötte sin nya chef i målarkläder och med roller i handen. Det skapade onekligen ett gott första intryck att hon så konkret medverkade till att gå från ord till handling.

- Vi är en lågstadieskola. Det ska finnas en mjukhet i miljön och den ska anpassas efter verksamheten. Till exempel ska det som

Fär och identitet. Annika Eriksdotter fick i uppdrag att tillsammans med barnen på Kronoparksskolan göra en konstnärlig gestaltning i trapphusen. Barnens bilder i mosaik skapar en välkomnande atmosfär.

hänger på väggarna angå barnen och vara i deras höjd. Gärna tillverkat av dem själva. Om de får vara med och inreda och utsmycka sin egen arbetsmiljö är de så klart mer rädda om den. Ganska snart började idén om en färgstark utsmyckning av trapphusen att ta form. Barn, världen och lärande var ord som beskrev verksamheten och som skulle synas i entréerna. Att eleverna själva skulle stå för den konstnärliga gestaltningen under ledning av en professionell konstpedagog var självklart för Charlotte. Från sina tidigare jobb som lärare och rektor i Forshaga och Karlstad hade hon goda erfarenheter av att samarbeta med konstnären och pedagogen Annika Eriksdotter från Hammarö. Hon ville se en liknande lösning för Kronoparksskolan.

– Jag vet att det är bra med utomstående krafter. Vi har många projekt med engagerade lärare men man ska inte tro att allt går att lösa inom personalgruppen.

>> Respekt för människor och miljö hör ihop.

Charlotte presenterade sina idéer för personalen och fick ett starkt gensvar. Ett tvåårigt projekt i samarbete med Annika Eriksdotter kunde starta efter bara några månader. Pengar beviljades genom statliga Kulturrådet.

– Men även om vi inte hade fått bidrag

från Skapande skola hade vi kört. Då hade jag fått spara på annat.

CHARLOTTE SÄGER ATT hon då plockat lite från alla poster, som läromedel, IT, personal och övrigt.

– Den fysiska arbetsmiljön är så viktig. Man måste börja där. Och man måste avsätta resurser.

Barn, personal, föräldrar, alla som kommer in i skolan påverkas positivt av en fräsch och välkomnande miljö. Efter bara ett läsår tycker Charlotte att hon ser tydliga resultat.

– Vi har skapat en annan atmosfär, stämningen är bättre. Det är en bra grund att bygga vidare på, säger hon.

Arbetsmiljö är så klart inte bara nymålade väggar och barnens konstnärliga uttryck. Umgänget i de gemensamma lokalerna är nästa kapitel, i en ständigt pågående läroprocess. Arbetsro, respekt och bemötande är områden som hela tiden kräver insatser och engagemang.

– Vi har sex regler kopplade till konsekvens. De finns där, anslagna på väggen i en höjd alla ögon kan nå och skrivna med ord som alla kan förstå. Målet är känt.

□

ORDNINGSGREGLER

Respekt för människor och miljö hör ihop, tycker Charlotte Olsson.

Sex ordningsregler anslagna på väggen i en höjd alla ögon kan nå och skrivna med ord som alla kan förstå, sammanfattar hennes vision för Kronoparksskolan.

- Vi har arbetsro på våra lektioner.
- Vi visar varandra respekt, både barn och vuxna.
- Vi använder ett trevligt språk.
- Vi uppträder trevligt mot varandra.
- Vi låter alla vara med och leka.
- Vi är rädda om våra lokaler och våra saker

LÄRAREN OM MOSAIKPROJEKTET

– Det är jättebra att det kommer ett proffs. Jag finns kvar som trygghet för barnen, men det är Annika som leder och håller ihop arbetet, säger klasslärare Birgitta Lindbratt.

ALLA LÄRARE I de fyra ettorna på Kronoparksskolan har varit involverade i Annika Eriksdotters konstprojekt. Deras elever har ritat teckningar och skapat mosaiker. Grupper om fyra har lämnat ordinarie lektioner och jobbat med Annika i slöjdsalen. Arbetet har pågått till och från under fem månader.

– Vi har inte behövt anstränga oss, bara finnas där som stöd, säger klasslärarna. Att låta 75 sjuåringar göra en konstnärlig gestaltning i två trappuppgångar tar tid. Och det är meningen.

– Så har det blivit fantastiskt fint också, konstaterar Birgitta. Barnen är så nöjda. Att en konstpedagog håller i processen är en förutsättning för det lyckade resultatet, tror klasslärarna. Och det faktum att alla barn har varit med – att alla har lagt stenar i mosaikerna – skapar kollektiv glädje och stolthet.

MEN DET ÄR INTE bara resultatet som stärker.

– Hela processen är viktig. Tänk bara att få vara så få som fyra runt en vuxen, vilken fördel. Då finns verkligen möjlighet att se och lyfta alla. Sen blir det lite speciellt, något utöver det vardagliga, när de får jobba tillsammans med en konstnär.

Men vissa elever tvekar inför okända människor och nya uppgifter. Birgitta berättar om barn som behövt extra stöd för att komma igång.

– Då är det vi klasslärare som ska stå för tryggheten. Jag var med en stund sen rullade det. När man gör en så här stor gemensam sak är det verkligen viktigt att se till att alla barn blir delaktiga. Alla kan lägga dit åtminstone en sten och får vara med på sitt sätt.

Hallå där

TOMAS RISTE (S), REGIONRÅD

TEXT: HELENA SÖDERQVIST FOTO: LINN MALMÉN

Vad betydde kultur i skolan för dig när du var elev? Berätta ditt bästa minne.

– Jag gick i skolan i Örebro. Det var så länge sedan att jag knappt minns men visst, vi var på slottet och vi besökte Wadköping, det kommer jag ihåg. Men det som gjorde störst intryck var nog föreställningarna på länsteatern. Varje jul fick jag ett årskort på Hjalmar Bergman-teatern i present av mina föräldrar. Upplevelsen av teater var viktig för mig.

Hur vill du som politiker stärka kulturens roll i skolan?

– Kultur för barn ska finnas i hela Värmland. Där utbudet är stort och insti-

tutionerna finns är det lättare för skolan att erbjuda kultur, men vi måste se till att möjligheterna finns i hela länet. Sen tycker jag att eleverna ska få vara med och påverka vad de vill delta i. Det ska vara en demokratisk process. Men vissa saker ska erbjudas samtliga skolor, som till exempel den internationella utställningen 1001 Inventioner på Värmlands Museum förra året. Den nådde nästan alla elever i länet.

KIL BERÄTTAR DIGITALT

Hur är en bra kompis? Förskolebarnen i Kil skapar egna digitala berättelser.

Med bilder, musik och prat.

– Ämnet blir mer greppbart när filmen handlar om oss själva, tycker Janni Karlsson, förskollärare på Skogsgläntan.

TEXT: HELENA SÖDERQVIST FOTO: HÄMTADE UR BARNENS FILMER

Elliot Alfredsson, Ellionor Björklund och Josefin Skoglund på förskolan Skogsgläntan i Kil jobbade tillsammans med mediepedagog Mattias Westgård.

ATT TA VARA på barnens egna funderingar är viktigt. Femåringarnas tankar kring kamratskap och bemötande tar sig många olika uttryck. "Hur ska man vara mot varandra, och hur ska man inte vara? Och varför då?" De jobbar i par, diskuterar, spelar in ljud, tar bilder av sin omgivning och av varandra. De målar, dansar och sjunger.

– Sen bygger de ihop berättelsen med hjälp av Ipaden och gör sin egen film, förklarar Janni.

Att hantera programmet iMovie kräver hjälp av en pedagog men det finns även enklare appar som också de yngsta kan klara på egen hand. Surfplattan ger många möjligheter att presentera materialet på ett sätt som väcker barnens intresse, tycker Janni.

– De är vana vid bilder och gillar film. Att själva medverka och att se sina kompisar få fart på diskussionerna.

Barnen går in i olika roller och testar sina känslor med kroppen. Hur är det att reta och att bli retad?

– Det egna skapandet ger dem en bättre uppfattning om det tema vi valt.

Janni ser många olika fördelar med att integrera digital teknik i det skapande arbetet. Barnen bekantar sig med hantverket – att dramatisera sin berättelse, ta och redigera bilder, klippa film, spela in berättarröst med mera. Att tidigt få producera i stället för att enbart konsumera andras berättelser är en bra erfarenhet.

TILL PROJEKTET HÖR också att alla tar del av allas filmer. Hela gruppen samlas kring smartboarden och pratar om kamratskap.

– Det visuella fångar barnen och det uppstår alltid spännande samtal om det de ser. Jag tycker också att de har lättare att behålla koncentrationen kring ett ämne när vi utgår från rörlig bild.

Att det som visas är kända miljöer och människor bidrar till att öka både intresse och förståelse för temat, tycker Janni.

Hon är en av många pedagoger i Kil som

JANNIS APP-TIPS

för pedagogisk och kreativ användning av surfplatta i förskolan

Bookcreator – för att skapa egna e-böcker, enkel att använda.

iMovie – berätta med rörlig bild, app för att redigera film.

Imotion – en animationsapp där flera fotosekvenser sätts ihop till en film. Kan också användas för fotodokumentation, går att tidsinställa och tex ta bilder en gång i timmen dygnet runt.

Puppet pals – skapa egna berättelser och visa som film eller teater.

Google earth – för äventyrliga resor både jorden runt och i den egna hembygden.

>> När Ipaden blir en spelmaskin har vi misslyckats. Den är och ska vara ett pedagogiskt redskap.

under våren jobbat tillsammans med mediepedagogen Mattias Westgård. Projektet är en del av Region Värmlands utbud inom film och finansieras av Skapande skola. Janni välkomnar initiativet.

– Det räcker inte med att dela ut surfplattor, personalen måste få vidareutbildning och inspiration.

ATT ARBETET STARTADE med att alla kommunens förskolepedagoger fick träffas och göra film tillsammans med Mattias var en bra början, menar Janni. Man måste få testa. Men hon hoppas på mer, en medveten fortsatt satsning på kreativ IT-pedagogik, både i förskola och skola. Fortfarande är barnen, generellt sett, bättre på tekniken än vad personalen är.

– Alla måste lära sig redskapet. Sätta sig med Ipaden och prova, gärna tillsammans med barnen. Det är då det blir roligt. Man lär sig tillsammans.

Janni tycker att surfplattor alldeles för ofta enbart används för att spela spel.

– När Ipaden blir en spelmaskin har vi misslyckats. Den är och ska vara ett pedagogiskt redskap. Ett hjälpmedel för att dokumentera och presentera, skapa och upptäcka.

Hon vill gärna inspirera och visa alternativen, hur it kan användas i den kreativa processen.

– Det är inte så att vi ska ersätta våra promenader till skogen med att sitta inne och kolla på viltappen. IT ska underlätta och komplettera vår verksamhet, och öppna nya möjligheter för barnen. □

SMARTA SKÄRMAR ANVÄNDS MER OCH MER

Användningen av smarta telefoner och surfplattor kryper allt längre ner i åldrarna. I dag har hälften av alla två-åringar varit på nätet och 95 procent av alla 11-åringar har en egen mobil.

Siffrorna kommer från Statens medieråd och rapporten "Ungar & medier 2014/15", som släpptes i april.

Internetanvändningen ökar i samtliga åldersgrupper och är nära nog hundra procentig från 12 års ålder. Störst är ökningen när det gäller att använda internet i mobilen.

– Det här visar att även ganska små barn har hela världen i sin ficka. De har tillgång samma information, och desinformation, som vuxna. Men frågan är om deras förmågor att förhålla sig kritiskt till all denna information utvecklats i samma utsträckning som tillgången till den, säger Ulf Dalquist, forskningsansvarig vid Statens medieråd.

Utvecklingen går snabbt och en tydlig trend är den ökade betydelsen av rörlig bild. Medievanor som förr var associerade med tonåringar finns i alla åldrarna. Till exempel tittar en 12-åring

i dag lika mycket på videoklipp som en 16-åring gjorde för två år sedan. Av 15-åringarna använder 65 procent sin mobil till att se videoklipp. Det kan jämföras med sju procent i undersökningen från år 2010.

Behovet av att stärka barn som mediekonsument ökar, konstaterar Medierådet.

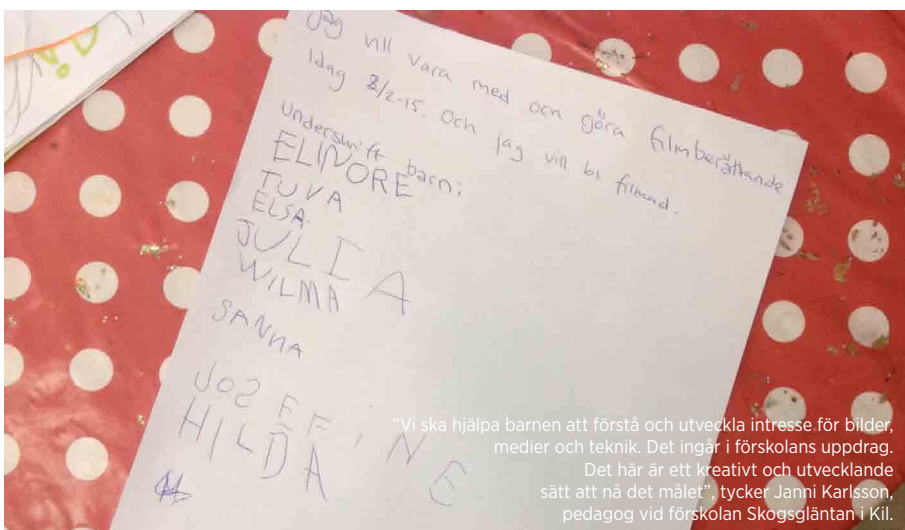
– För vuxna är det inte alltid lätt att hänga med i barnens medievanor. Ett första steg är att lära sig mer om varandras liv på nätet, så att fler vuxna – lärare, föräldrar samt övrig skolpersonal – talar med och möter barn och unga kring vardagen på nätet, säger Ewa Thorslund, direktör för Statens medieråd.

Statens medieråd har i uppdrag att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och att skydda dem från skadlig mediepåverkan.

Läs mer på
www.statensmedierad.se

Hilda Bachman har tillsammans med sin vän Wilma Olsson och läraren Janni Karlsson gjort en egen film om kamratskap. De har lärt sig att dramatisera sin berättelse, ta och redigera bilder, klippa film, spela in berättarröst med mera. Hela arbetet har gjorts med hjälp av en Ipad.

Hallå där

Mattias Westgård, mediepedagog från Östra Ämtervik, som under förra läsåret arbetade med digitala berättelser vid åtta förskolor i Kils kommun.

Hur jobbar du?

– Jag har ett arbetskoncept som jag använder inom skola, för personalgrupper, bland konfirmander med flera. Syftet är att genom reflektion och narrativ gestaltning få nya perspektiv på sig själv och sin omvärld, vilket är centralt för att växa som människa. Det digitala berättande är utmärkt för det ändamålet.

Varför behövs digitala berättelser i skolan?

– Det är ett sätt att koppla det personliga in i lärandet, att få fundera i sin egen värld och sedan återskapa det i röst och bild och leka med medieformerna. I en bra lärandemiljö reflekterar man.

Varför är det personliga viktigt för lärandet?

– Du får en egen ingång i ämnet. Det personliga ger mening. Det gäller alla åldrar och allt lärande. Hittar jag inte min gnista blir det inte intressant.

Vilka ämnen lämpar sig bäst för det här arbetssättet?

– Identitet och värdegrundsfrågor är väldigt tacksamma teman. Men jag skulle säga att vilket ämne som helst fungerar. Ta till exempel miljö. Utgå från den närmaste omgivning. Hur ska vi hantera sopor, nedskräpning, att vi kastar mat? Det finns massor att prata kring och att fånga i bilder.

DE PRIORITERAR KULTUREN

TEXT: MARIA JOHANSSON

Samspelet mellan kultur och skolarbete, praktiskt som teoretiskt, har länge kännetecknat undervisningen på Signebyns friskola i Årjäng. Den nya uppdragsutbildningen "Ateljén som kunskapsväg" är ett samarbete med Arno Saarnak, universitetsadjunkt på Karlstads universitet.

– VI KOMBINERAR DET kulturella, estetiska och teoretiska för att komma närmare de olika områdena vi arbetar med, som till exempel den östeuropeiska historien. När vi jobbade med den låg påsk nära och vi vävde in katolska kyrkan och eleverna fick göra "tittägg", berättar Cecilia Ohlin, lärare på Signebyns friskola.

SKAPANDETS ALLA OLIKA former används. Form, bild, text och allt däremellan.

– Eleverna, som går i årskurs 1-6, har utifrån det här inte bara fått bredare förståelse inom de olika skolämnena, de har även ökat sin kreativitet, säger Cecilia.

Samla reflektionerna i en story.

Hur kommer man igång?

– Välj ett tema och börja i samtalet. Spela in det som sägs och klä det sedan i bilder. Det blir lätt att man startar med bilder och musik, och det är inte fel men jag rekommenderar reflektionen, utgå från de egna tankarna kring ämnet.

Vad är viktigt att tänka på?

– Ge arbetsformen lite tid. Prata, spela in, samla bilder. Ta några timmar per dag under en period. Pressa inte fram resultatet. Att göra det tekniskt enkelt är också viktigt. Använd surfplattan, se till att den har ordentligt med minne och håll den alltid som en tv-ruta, då blir alla bilder rätt vända och redigeringen enkel. Tänk gärna lite extra på ljudet. Spela in samtalet i ett rum där är lugn och ro. Bra ljud har stor betydelse för helheten.

Vad har varit det bästa med projektet i Kil?

– Att alla pedagoger blev involverade i arbetet. De var med i processen och jag var ett stöd. Digitala berättelser är ett sätt att arbeta, inte en happening då det kommer ut en mediepedagog och gör ett enskilt projekt. □

– Alla lär in på olika sätt. Att få möjligheten att uttrycka sin egen uppfattning praktiskt i form av olika estetiska moment tror jag är jättebra.

Hon berättar också att deras intresse för skolämnena har ökat markant och eleverna säger att de älskar stimulansen och variationen. □

I höstas invigdes Molkoms nya torg och den staty som Ebba Fredriksson, Maria Strömner, Edita Pupojci Larsson, Patrik Bingström och Filip Bjurbäck här sitter på. Den ska påminna om att en duger som en är.

- Jag tyckte bäst om att göra lerfigurerna, det var verkligen min grej, säger Ebba Fredriksson.

ATT SKULPTERA SIN IDENTITET

TEXT: DANIELA MELIN FOTO: LO HIMLERSOJN JONSSON

Bronsstatyn på Molkoms torg är både en tankeställare och påminnelse om att få duga som en är. Elever från Nyedsskolan deltog i skapandet av fröken Onödig och fick samtidigt en lektion om identitetsfrågor.

EDITA PUPOVCI LARSSON, bildlärare på Nyedsskolan, fick en förfrågan om ett samarbete från konstnären Astrid Göransson och nappade direkt.

- Hon berättade om sin idé och jag tyckte att det gick bra ihop med det som vi pratade om just då med åttorna. De jobbade med frågor om hur man ser på sig själv och hur andra ser på en.

Kroppen är ett känsligt ämne bland ungdomar i puberteten. Med det kroppsfokus som råder i dagens samhälle menar Editha att det är viktigt att skapa ett öppet samtalsklimat i skolan.

- Ju mer man pratar om det obekväma och det man kanske tycker är pinsamt, desto mindre tabu blir det. Det ökar medvetenheten hos eleverna.

Edita tror att samarbeten med personer utanför skolan är bra sätt för att få in nya idéer och arbetsmetoder.

- Eleverna behöver också träffa någon annan än mig i bland.

EBBA FREDRIKSSON, Maria Strömner, Filip Bjurbäck och Patrik Bingström deltog i projektet. De medger att klassen var lite segstartad.

- Så här i efterhand känns det roligt men

det var kanske svårt att se vad det skulle bli av allt i början, säger Patrik Bingström.

Under träffarna med Astrid fick eleverna bland annat i uppgift att fotografera sig själva när de slappade. Därefter göra lerfigurer som gestaltade posen.

- Jag tyckte bäst om att göra lerfigurerna, det var verkligen min grej, säger Ebba.

De är eniga om att det känns både roligt och viktigt att få vara med och påverka.

>> När jag träffade klassen för första gången såg de nästan lite heliga ut där de satt med sina ansikten upplysta av Ipads.

Maria berättar att hon är öppen för att delta i liknande projekt i framtiden, men bara om det handlar om något till Molkom.

- Det är här vi kommer ifrån och det är liksom vårt ställe. Det är roligt om man får göra något till den egna bygden, säger Maria.

ASTRID GÖRANSSON BERÄTTAR att hon tidigt kände att vad Molkom behövde var en flicka som bara låg på torget, utan några krav på att prestera. Hon beskriver klassen som sin expertpanel eftersom det var just ungdomar i den åldern som hon ville att konstverket skulle nå.

- Deras åldersgrupp är väldigt viktig men glöms lätt bort. För mig var det en självklarhet att de var delaktiga eftersom statyn skulle stå i deras stad. Det ska inte kännas som något översitteri.

IDENTITET VAR LITE av ett nyckelord i arbetet med fröken Onödig.

- Det handlar om hur det är att vara jag här i Molkom. Dessutom att ge sig själv rätten att få finnas till för sin egen skull, säger hon och fortsätter:

- När jag träffade klassen för första gången såg de nästan lite heliga ut där de satt med sina ansikten upplysta av Ipads, skrattar Astrid.

Bredvid fröken Onödig ligger därför en bronsförgylld Ipad.

- Det hade jag aldrig kommit på själv innan jag förstod vilket viktigt verktyg det är för dem.

Eleverna hjälpte Astrid att formulera och utveckla sin idé.

- Jag hade från början tänkt att det skulle vara en liggande flicka med ett stort lyssnande öra. Fast först tänkte jag att hon skulle ligga på mage men eleverna visade mig att det tydligen inte alls var så man låg när man slappade.

HON REKOMMENDERAR personer från alla yrkeskåror att besöka och arbeta med skolor.

- Ungefär som när politikerna gör sina besök. Jag jobbar ju med gestaltning och då är det viktigt att faktiskt träffa och prata med människor.

I höstas invigdes Molkoms nya torg och statyn. Astrid anser att konsten ska ställa frågor:

- Förbipasserande kanske tänker "vem är hon?". Det kan leda till fler frågor som vem är du och vem är jag? Det har ju i allra högsta grad med identitet att göra. □

A man with dark hair, seen from the side, is reading from a book in a classroom. Several students are seated at desks, listening attentively. The classroom has yellow desks and white walls with a whiteboard in the background.

I SKRIVANDE STUND

**- Jag är grymt imponerad. Och jag säger det från hjärtat.
Anders Broqvist ordnar släppfest i klassrummet och fyller luften med känslor.
Det är högläsning ur elevernas egen diktsamling.**

TEXT: HELENA SÖDERQVIST FOTO: ØJVIND LUND

Robin Persson Erlingsjö, Marcus Mossfeldt och Anton Eriksson lyssnar när deras egna och deras vänners dikter läses upp av Anders Broqvist.

Hästen & prästen

Solen skiner, fåglarna kvittrar

Blommorna växer som
fåglarna glittrar

Huset så ensamt står,
hoppas det kommer
nån och går

Jag tar hästen och rider iväg

Hoppas hästen har swag

Rider till prästen,
men han vill ha hästen
för den har pesten

Prästen som hästen har,
ska leka kull, hurra!

Hästen står och äter gräs medan
prästen gömmer sig som en panter
i gräs

Men sen äter prästen gräs
medan hästen klättrar i träd

Hästen kollar efter prästen i
trädens topp

Han ser en jägare med bössa,
som ska skjuta av
prästens mössa

Prästen som så ivrig är,
letar efter mössan så kär

När hästen hittar mössan
så siktar jägaren med bössan
man hör ett skott från bössan,
ännu en gång är mössan borta

Prästen ligger och
gråter på marken
för att mössan är i arken,
efter hästen hämtar mössan i arken,
så spränger han skiten till marken

Anders läser om kärlek och utanförskap. Om längtan, bort och hem. Om drömmar och vardag i Ekshärads universum.

- Tänk vilken tillgång det är, alla de här känslorna finns här, i ert klassrum. Och ni kan ta del av varandras tankar. Det är nu det stora äventyret börjar. Läs. Ta med hem i kväll. Ligg själv och läs. Fortsätt sen att skriva.

DET RÄTT ANSPRÅKSLÖSA häftet "Dikter 7A och 7B Kyrkhedens skola 2015" tas emot med iver och koncentration. Innehållet hanteras under både tystnad och skratt. Det

Jag har vingar,
jag störtar ner i den
glittrande snön
och dör

mitt i Råda

engagerar sina läsare, allt annat är omöjligt. Anders tycker att det finns "en opolerad råhet och en äkthet" i elevernas dikter. Han kallar det "akutkänsla", det där som etablerade skribenter med tiden slipar bort.

- Känslan av att man testas för första gången syns i språket. Det är kantigt och

bräckligt och oändligt inspirerande. Jag vill aldrig förlora min tonåring.

SJUORNA I EKSHÄRAD har på allvar fått ägna sig åt att skriva poesi, tillsammans med Ismael Ataria, poeten från Hagfors. Fast här i klassrummet är han Anders med tonåringarna, Anders från Hagfors, som kallar sin ADHD en tillgång och säger sig vara ett levande bevis för att man inte behöver skriva fint och stava rätt för att bli poet.

Han avfärdar alla fördomar om att poesi är för de intellektuella. Och säger att en dikt kan se ut hur som helst och att den absolut inte behöver rimma.

- Det handlar om att skriva ut sina känslor och ha kontakt med sitt eget fantasimoln. Anders har träffat Kyrkhedens sjuor fem gånger under terminen. De börjar känna varandra och vet vad han menar. Första gången de sågs berättade Anders sin livshistoria i föreställningsform, om hur han under högstadie- och gymnasieåren fann de skrivna orden, både sina egna och andras. Poesin öppnade dörrar till det personliga, till känslorna och livet.

EFTER ATT ISMAEL ATARIA rivit ribban för det poetiska berättandet och lyft skrivandet till nya höjder väntade workshop. Under tre olika tillfällen tilläts experiment och skrivövningar. Anders pratar om hur viktigt det är att ge sig än, låta pennan gå och sänka alla krav.

Till min älskade syster

Du kommer nog aldrig förstå,
hur mycket jag bryr mig ändå

Jag kommer nog aldrig förstå
varför du gjorde så

Om man skulle sparat alla mina tårar
som jag gråtit på grund av dig, så skulle
jag kunna bilda ett hav

Det är synd att vi inte förstod
hur jobbigt det var för dig då

Det du gjorde med rakbladen kan jag
förstå
men det var grymt dumt ändå

Du lovade att du aldrig skulle göra så
men tyvärr gjorde du det hemska ändå

Trots allt det där vet jag
att du kommer klara det här ändå

Du är den bästa systemen jag kunnat få
och i mitt hjärta är du alltid i topp
för du är det bästa jag fått

- Jag jobbar med ungdomar runt om i hela landet. Det är roligt att göra det på hemmaplan men också svårare, kan jag tycka, säger Anders Broqvist.

Det rätt anspråkslösa häftet "Dikter 7A och 7B Kyrkhedens skola 2015" tas emot med iver och koncentration. Innehållet hanteras under både tystnad och skratt. Henrik Nordlund bläddrar i häftet.

Elin Adolfsson, Nils Treffers, Matilda Norberg och Thea Finnkvist läser dikter från häftet tillsammans med Anders Broqvist.

– Jag vill visa hur skrivandet kan användas utan bedömning. Det finns inget rätt och fel. Skolan kan vara så resultatnriktad. Det är lättare för mig som kommer utifrån att presentera en annan vinkel, tror han.

ANDERS TYCKER ATT eleverna varit nyfikna och tror att han nått också de som vanligtvis inte intresserar sig för språk.

– Jag vill inspirera andra att öppna sin kreativa värld och våga vara personliga. Då kommer andra att känna igen sig. Poesi skapar förståelse mellan människor.

>> Det är kantigt och bräckligt och oändligt inspirerande. Jag vill aldrig förlora min tonåring.

Isabelle Ejnermark och Martina Larsson tycker att skrivprojektet varit roligt och svårt på samma gång. – Det var helt nytt att skriva på det här sättet. Dikter har vi inte hållit på med sen lågstadiet. Först kändes det ovant men sen kom orden.

Isabell berättar att hon skrev om ensamhet och Martina om en plats hon tycker om.

– Det var en ljus känsla.

Tjejerna bläddrar i häftet och läser vad klasskamraterna skrivit. De tycker det är bra att alla är anonyma.

– Jag ser dikter jag kunde ha skrivit själv, om varför vi existerar och om man duger

som man är. Det är ju såna frågor vi har, säger Isabelle.

Så bryter fnittret ut. Åt hästen och prästen och en apelsin som är fin.

– Det är kul att det är en sån blandning. Och att man också får skratta.

TJEJERNA GILLAR ATT Anders menade allvar med att inget är rätt eller fel. Att en dikt kan se ut hur som helst. Hans inställning är att alla tar ansvar för sina formuleringar och några förbjudna ord finns inte. Så länge man inte skadar andra vill säga. Men den gränsen har ingen varit i närheten av. Däremot valde Anders och SO-lärare Maria Carlsson att låta hela materialet vara anonymt, just för att alla skulle våga dela med sig. Skolans sjuor står som avsändare och alla är representerade, men inga enskilda skribenters namn förekommer i diktsamlingen.

Det finns ingen i min väg,
den enda som kan stoppa mig,
är jag

Jag väljer

Jag kan välja och stanna men jag,
jag vill gå,
det finns inga hinder,
inget tvivel,
och ingen sorg

Jag har ärr
men de bleknar,
minnen som är dåliga och bra,
jag behåller dom alla

Jag känner mig helt ensam,
det är bara jag och mina papper,
det känns som om ingen ser mig,
alla tittar på mig och skrattar

Jag sitter där på kullen helt för mig
själv och jag känner hur mina ögon
börjar bränna,
det rinner ner en tår,
jag torkar mina kinder och springer in
på toaletten
jag ser mig själv i spegeln och sätter på
vattnet,
tar lite i händerna och skvätter i
ansiktet, torkar mig

och går till nästa lektion

– Jag tror att det vara ett klokt beslut, säger Maria. En del berättar vad de skrivit och det är helt okej men möjligheten att vara anonym finns. Vi ville värna om den. Hon är väldigt nöjd med projektet och tycker att det främjat kreativiteten.

– Jag har definitivt mött nya sidor hos mina elever. Och jag är förvånad över hur lätt det gick för dem att komma igång.

ATT SKRIVANDET STIMULERAS är viktigt ur många perspektiv, menar Maria. Att få sätta ord på tonårens alla känslor och tankar är så klart väldigt värdefullt, men hon tror också att ett experimenterande med språket påverkar eleverna att våga skriva i andra sammanhang.

– De skriver i alla ämnen, att uttrycka tankar, åsikter och fakta kommer igen överallt. Att träna språket och våga har man nytta av i så många sammanhang.

Maria skulle gärna se att den här typen av fria läs- och skrivprojekt, helst med poeter och författare, återkom regelbundet. Att det var just Anders, med egna rötter i bygden, som mötte eleverna gav extra nerv, tror hon.

– Jag jobbar med ungdomar runt om i hela landet. Det är roligt att göra det på hemmaplan men också svårare, kan jag tycka, säger Anders.

Fast han slås av att villkoren är överraskande lika oavsett om hemmet ligger i en bruksort eller i en storstad.

– Kärlek, utanförskap och ensamhet finns överallt. Behovet av att uttrycka sina egna känslor och läsa om andras är gemensamt för de allra flesta. Jag vill visa att poesi angår alla. □

FILM SKAPAR MEDVETENHET

Filmpedagogerna Lisa och Joachim Hartvig lär elever i Torsby kommun att kritiskt granska vad de ser.
– Det är synd att det finns så lite tid för mediakritik i den vanliga undervisningen, eftersom det är en så stor del av elevernas vardag, säger Lisa Hartvig.

Lisa Hartvig menar att förståelsen för film och mediakritik är ett viktigt demokratiredskap när så mycket information förmedlas digitalt.

TEXT: DANIELA MELIN FOTO: STEFAN BARKMAN

ELEVER FRÅN FRYKENSKOLAN klipper det inspelade materialet till deras reklamfilm under stor koncentration.

– Här skulle ni haft mer närbild på när han uttrycker “urk, det är inte gott med gurka”. Men det finns ett knep så att man kan zooma i klippet. Säg ni hur jag gjorde nu? Frågar Lisa och visar ett snabbkommando i redigeringsprogrammet.

“DINGELS, BÅDE NYTTIGARE och godare än grönsaker” är deras slogan till chipsen som ska göra fredagsmysen mer hälsosamt. Idén kommer från Mathilda Salström, Lucas Johansson, Felicia Tordenhag och Julia Eriksson i klass 7B. Förutom att de lär sig filma, lär de sig också att tänka som en säljare.

– Man lär sig liksom hur man får fram det bästa med produkten. Jag tycker också att det är roligt för att man kommer närmare folk i klassen och lär känna dem som man inte riktigt kände innan, säger Mathilda.

Hon tror att de kommer att se reklam

med andra ögon efter att faktiskt ha testat det själva.

– Typ tänka mer på vad de faktiskt säljer.

I ÅRSKURSERNA TRE, fem och sju arbetar skoleleverna med film på olika sätt tillsammans med Lisa och Joachim Hartvig.

– Jag tror att det är viktigt att eleverna tidigt får börja öva på att kritiskt granska det de ser. Filmen är ett otroligt starkt pedagogiskt verktyg. Man får se det, spela det och säga det. Alla delar i hjärnan liksom är med, säger Lisa.

Hon tror att kunskapen om hur själva hantverket fungerar är viktigt.

– När de kan se hur lätt kameran kan lura ögat och hur berättelser kan byggas för att få fram ett budskap, hoppas jag att när de väl kollar på reklamfilm eller YouTube så kanske de har en bättre förståelse för vad de faktiskt ser.

Redan i tredje klass får eleverna testa att göra animationer där de lär sig hur rörlig bild faktiskt fungerar. Femmorna har i år arbetat

med Chaplin som tema. Med endast kroppen som verktyg får de öva på att förmedla sitt budskap.

– Då jobbar vi ofta med värdegrunder, som orättvisor och ont mot gott. Ofta är dialogen det som kan kännas jobbigt så här är det istället mer fokus på hur det ser ut när man är arg och om det ser likadant ut på film.

>> Filmen är ett otroligt starkt pedagogiskt verktyg. Alla delar i hjärnan liksom är med.

TILLSAMMANS MED LÄRARNA kommer Lisa och Joachim överens om vilka teman och frågeställningar som ska tas upp. Som en del i förberedelsearbetet har lärarna pratat med

sjuorna om riktad reklam och budskap i den vanliga undervisningen.

– De är kanske för unga för att riktigt förstå nu, men kanske sås frön för att de senare ska kunna se igenom till exempel färgade tidningsartiklar och kunna ifrågasätta vem avsändaren är och vilket mål de har.

Lisa menar att förståelsen för film och mediekritik är ett viktigt demokratiredskap när så mycket information förmedlas digitalt.

– Hänger man inte med så hamnar man utanför. Alla måste vara inkluderade för att kunna vara delaktiga medborgare. Annars blir det ett a-och ett b-lag. De som kan tekniken och förstår hur man förmedlar ett budskap får styra, och de andra blir passiva konsumenterna.

MICHAEL ÅKERLUND är ledare för Torsby Kulturskola och den som etablerar kontakten mellan lärare och filmpedagoger. Hans förhoppning är att lärare ska få upp blicken för film som verktyg och menar att skolan fortfarande är väldigt fast i de klassiska redovisningssätten.

– Film ska kunna bli inkluderat i skolan såsom det är i elevernas vardag vanligtvis. Ska man till exempel redovisa i skolan så kan man lika gärna spela in en film. Eftersom man i Torsby har jobbat med det här under

ett antal år nu så kan lärarna mer och vågar använda sig av tekniken i den dagliga verksamheten.

Arbetsättet ställer krav på elevernas förmåga att samarbeta, planera och arbeta efter en tydlig deadline. Michael ser det som en spännande utmaning i dagens individualistiska samhälle.

– Om man jämför film med andra kulturformer så är det tacksamt eftersom eleverna får vara så aktiva själva, vilket jag gillar. Som lärare är det värdefullt och en fördel att man på det här viset kan gå tillbaka och titta på materialet vid ett senare tillfälle och då göra sin bedömning.

Han berättar att det i valet av aktör är viktigt att filmpedagogen förstår skolans verksamhet. Målet är att försöka arbeta med film på ett sätt som inkorporeras i skolarbetet.

– Framför allt handlar det om kommunikationen mellan skola och aktör. Det är sällan det brister men visst har det hänt och då får man ta ett steg tillbaka och se

“Om man jämför film med andra kulturformer så är det tacksamt eftersom eleverna får vara så aktiva själva”, säger Michael Åkerlund.

varför det blev problem och försöka lära sig av det.

INNAN DET ÄR dags för sommarlov visas elevernas reklamfilmer på biograf Stjärnan i Torsby.

– Det blir en skärpa i arbetet när de vet att filmerna ska ses av andra, säger Michael och fortsätter:

– Någon måste stå på barriaderna för estetisk undervisning i skolan. Det är lätt att det annars marginaliseras, bland alla måsten. □

TIPS & TRICKS

I LGR 11 står det att “Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden” och att “Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet.” samt att “Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig”.

I ändamålsparagrafen för Skapande skola står det att “Ändamålet med statsbidraget är att medverka till att; 1. kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt integreras i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-9...” och ...”öka den professionella kulturverksamheten för och med eleverna...”

Det finns alltså ett gott stöd i styrdokument men hur gör man det praktiskt, hur undviker

man de vanligaste misstagen och hur får man tag i intresserade konstnärer och pengar?

Söker du efter en kulturarbetare eller konstnär i Värmland sök på www.regionvarmland.se/kulturpoolen

Söker du efter en kulturorganisation sök på www.regionvarmland.se/kulturproducenter/

VAR KAN JAG SÖKA PENGAR?

Medel från Skapande skola söks från Statens kulturråd en gång per år www.kulturradet.se/Skapande-skola

Allmänna arvsfonden www.arvsfonden.se/sok-pengar

VAR VÄNDER JAG MIG FÖR ATT FÅ RÅD?

I varje kommun finns en kontaktperson för skapande skola och listan på dem finner du här:

www.regionvarmland.se/kommunala-kontaktpersoner

På Region Värmlands hemsida finns en lista på konsulenter och organisationer som du kan vända dig till för att få hjälp och stöd: www.regionvarmland.se/regionala-kontaktpersoner

Vill du se hur dina kollegor jobbar, gå till mötesplatsen för Värmlands pedagoger www.pedagogvarmland.se

Kultur i väst har gett ut en utmärkt handbok som finns att ladda ner och beställa på www.kulturivast.se/kultur-katalogen/handledning

Ett samarbete mellan Region Värmland, Pedagog Värmland och Karlstads kommun.

**Region
Värmland**

**PEDAGOG
VÄRMLAND**

KARLSTADS KOMMUN